

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Patentti- ja rekisterihallituksesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Patentti- ja rekisterihallituksesta. Lailla korvattaisiin nykyinen patentti- ja rekisterihallituksesta annettu laki. Ehdotetulla lailla korvattaisiin viraston johtokunta neuvottelukunnalla. Lisäksi selkeytettäisiin lain- ja asetuksetasoisista viraston organisaation sääntelyä

siten, että toiminnan tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta vastaava pääjohtaja päättäisi nykyistä itsenäisemmin viraston organisaatiosta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin aikaisintaan 1 päivänä syyskuuta 2013.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Patentti- ja rekisterihallitus edistää taloudellista ja teknistä kehitystä. Virasto toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Patentti- ja rekisterihallituksesta säädetään patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa laissa (575/1992). Lain 2 §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yrityskiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, säätiörekisteriä ja säätiölaissa (109/1930) tarkoitettua säätiöiden valvontaa, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista ja toiminnimeä koskevat asiat sekä tarjoaa alansa tietopalveluja.

Tarkempia säännöksiä viraston tehtävistä ja organisaatiosta on annettu asetuksella patentti- ja rekisterihallituksesta (799/1992). Asetuksen 1 §:n mukaan virastossa on yritys- ja yhteisölinja, patentti- ja innovaatiolinja sekä tavaramerkki- ja mallilinja. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallituksessa on johtamisen tukiyksikkö ja muita yksiköitä. Linjojen jakautumisesta yksiköihin sekä niiden tehtävistä määrätään työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä voidaan määrätä myös linjojen ulkopuolisista yksiköistä.

Lain 3 §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallituksessa on johtokunta, jonka jäsenet valtioneuvosto määrää. Lain esitöiden (HE

25/1992 vp) mukaan johtokunnalla pyrittiin saamaan Patentti- ja rekisterihallituksen hallintojärjestelmään nopeutta ja tehokkuutta erottamalla toisistaan suuntaviivoista päättävä yleisjohto eli johtokunta ja toimiva johto eli patentti- ja rekisterihallituksen virkamiesjohto. Johtokunnalla on myös muodollista toimivaltaa. Johtokunta muun muassa asettaa käytännön tavoitteet Patentti- ja rekisterihallituksen toiminnalle, ohjaa ja valvoo virastolle asetettujen tavoitteiden toteutumista, päättää talousarvioehdotuksesta sekä toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja nimittää viraston ylijohtajan ja linjajohtajat. Johtokunnan puheenjohtaja allekirjoittaa pääjohtajan rinnalla tulossopimuksen työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriön teettämässä Patentti- ja rekisterihallituksen arvioinnissa (TEM julkaisuja 15/2010) johtokunnan roolin ja kokoonpanon selkeyttäminen nostettiin yhdeksi viraston toiminnan kehittämiskohteeksi.

Lain 4 §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallituksessa käsiteltävän asian ratkaisee johtokunta, pääjohtaja tai muu Patentti- ja rekisterihallituksen virkamies sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun asetuksen 10 §:n 1 momentin mukaan pääjohtaja ratkaisee asiat, joita ei käsitellä johtokunnassa tai Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa taikka joita hän ei ole työjärjestyksessä tai muutoin

siirtänyt muun virkamiehen ratkaistavaksi. Virastossa tehdään hakemuskäsittelyn yhteydessä hyvin suuri määrä hallintopäätöksiä. Viraston työskentelytehon kannalta on pidetty tärkeänä, että päätösvaltaa eri asioissa ei keskitetä pelkästään johtokunnalle tai pääjohtajalle, vaan että myös muille virkamiehille annetaan itsenäistä ratkaisovaltaa (HE 25/1992 vp).

Lain 5 §:ssä säädetään muutoksenhausta Patentti- ja rekisterihallituksen tekemään päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan muutosta haetaan Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Valituslautakunnassa käsiteltävistä asioista sekä menettelystä säädetään patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetussa laissa (576/1992). Viimeksi mainitun lain 3 §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla valituslautakuntaan, kun päätöksellä on ratkaistu patenttihakemus tai muu patenttia koskeva asia; päätöksellä on ratkaistu hakemus mallin rekisteröimisestä tai muu mallia koskeva asia; päätöksellä on ratkaistu hakemus integroidun piirin piirimallin rekisteröimisestä tai muu piirimallia koskeva asia; päätöksellä on ratkaistu hakemus hyödyllisyysmallin rekisteröimisestä tai muu hyödyllisyysmallia koskeva asia; päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin rekisteröimisestä tai muu tavaramerkkiä koskeva asia; päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen; päätöksellä on evätty yhdistysrekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen; tai päätöksellä on evätty säätiön perustamislupaa tai sääntöjen vahvistamista koskeva hakemus tai säätiörekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen. Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 5 §:n 2 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen sellaisessa asiassa, joka ei kuulu patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan käsiteltäväksi, saa, jollei toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muutoksen hakemisesta Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen yritys kiinnitysasiassa säädetään yritys kiinnitys laissa (634/1984).

Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 5 §:ää on muutettu 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetulla lailla patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta (L 112/2013). Lainmuutos tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013. Lainmuutos liittyy laajempaan kokonaisuuteen, jolla uudistetaan teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden tuomioistuinkäsittelyn järjestäminen. Osana tätä uudistusta markkinaoikeuteen keskitetään valitukset teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä. Muiden kuin markkinaoikeuteen keskitettävien, tällä hetkellä Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan käsiteltäväksi kuuluvien valitusten osalta muutoksenhaku ohjataan tapahtumaan Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaa Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan lakkauttamisen.

Lakiteknisesti mainittu uudistus on toteutettu siten, että edellä selostettu patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 3 § on kumottu 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetulla lailla patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta (L 113/2013), joka tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013 ja että valittamisesta Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin teollisoikeuksien myöntämistä koskevissa asioissa säädetään vastaisuudessa patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 5 §:n 1 momentissa sellaisena kuin se on edellä mainitulla 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetulla lailla 112/2013 säädetyssä muodossaan. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, kun päätöksellä on ratkaistu patenttihakemus tai muu patenttia koskeva asia; päätöksellä on ratkaistu hakemus mallin rekisteröimisestä tai muu mallia koskeva asia; päätöksellä on ratkaistu hakemus integroidun piirin piirimallin rekisteröimisestä tai muu piirimallia koskeva asia; päätöksellä on ratkaistu hakemus hyödyllisyysmallin rekisteröimisestä tai muu hyödyllisyysmallia koskeva asia; päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin tai yhteismerkin rekisteröimisestä taikka muu tavaramerkkiä tai yhteis-

merkkiä koskeva asia; tai päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen.

Mainittuun uudistukseen liittyvistä siirtymävaiheen järjestelyistä säädetään patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsitte-lystä annetun lain eräiden säännösten kuomamisesta annetun lain (113/2013) 2 §:n 2–5 momentissa. Mainittujen säännösten mukaan siirtymävaiheen järjestelynä Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen vireille tulevat tavaramerkkiä koskevat valitusasiat sekä 1 päivänä toukokuuta 2013 tai sen jälkeen vireille tulevat patenttia, hyödyllisyysmallia, piirimallia ja mallia koskevat valitusasiat, jotka ovat vielä vireillä valituslautakunnassa teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen voimaan tulon ajankohtana, siirtyvät markkinaoikeuden käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi, kun taas mainittuja ajankohtia ennen valituslautakunnassa vireille tulleet valitusasiat jäävät valituslautakunnan käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi.

Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan lakkauttaminen tulee tapahtumaan myöhemmin lailla säädettävänä ajankohtana. Hallituksen esityksessä markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 124/2012 vp) lakkauttamisen on arvioitu tapahtuvan noin puoli vuotta sen jälkeen, kun teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen on tullut voimaan.

2 Nykytilan arviointi

Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta on ollut voimassa 20 vuotta. Viraston toimintaympäristössä on tuona aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia. Esimerkiksi sähköinen toimintatapa on yleistynyt ja teollis- ja tekijänoikeuksien merkitys yritystoiminnassa on edelleen kasvanut. Lisäksi kansainvälisen yhteistyön merkitys on edelleen korostunut paitsi teollis- ja tekijänoikeuksien myös yrityksiä ja yhteisöjä koskevan tiedonsaannin kannalta. Patentti- ja rekisterihallitus on vastaavasti kehittänyt tietopalvelujaan sekä lisännyt sähköisen asioinnin mahdollisuutta virastossa. Viraston tehtäväkenttään sinänsä ei

näyttäisi kohdistuvan välittömiä muutostarpeita.

Patentti- ja rekisterihallituksen toiminta on pääasiassa lakiin sidottua harkintaa. Sen ydinprosesseja ovat patenttien, hyödyllisyysmallien, tavaramerkkien ja mallioikeuksien myöntäminen ja rekisteröinti sekä toisaalta yrityksiä, yhdistyksiä, säätiöitä ja muita yhteisöjä koskeva rekisterinpito. Toiminnan suuntaviivoista päättävän yleisjohdon eli johtokunnan mahdollisuudet vaikuttaa viraston toimintaan ovat siksi rajalliset. Toisaalta viraston toiminnan suuntaviivoista päätetään säädös- ja tulosohjauksen yhteydessä, minkä lisäksi toimintaa ohjaavat muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön konsernistrategia ja valtioneuvoston substanssistrategiat. Johtokunnasta luopuminen olisi omiaan selkeyttämään johtamis- ja ohjausjärjestelmää nykyisestä. Johtokunta on viime aikoina lakkautettu eräistä muistakin virastoista, esimerkiksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta (TUKES), Säteilyturvakeskuksesta (STUK) ja Suomen ympäristökeskuksesta. Johtokunnan sijaan Patentti- ja rekisterihallituksen sidosryhmäyhteistyötä olisi tarkoituksenmukaisempaa jatkaa neuvottelukunnassa.

Nykyisessä patentti- ja rekisterihallituksesta annetussa asetuksessa säädetään viraston jakautumisesta linjoihin, joiden jakautumisesta yksiköihin sekä niiden tehtävistä määrätään edelleen työjärjestyksessä. Tällainen organisaation sääntely ei ole tarkoituksenmukaista, sillä viraston organisaation tai virastossa tehtävien töiden arviointi ja mahdollinen uudelleen järjestely edellyttää tyypillisesti organisaatorajat ylittävää tarkastelua. Mahdollisissa muutostilanteissa olisi aiheellista korostaa viraston pääjohtajan harkintavaltaa organisaation ja sisäisen työnjaon osalta, sillä pääjohtaja toisaalta vastaa toiminnan tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Tätä seurataan muun muassa tulosohjausprosessin yhteydessä.

Muutoksenhaun järjestämistä Patentti- ja rekisterihallituksen ratkaisuihin on arvioitu hiljattain hallituksen esityksessä markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 124/2012 vp) sekä sen eduskuntakäsittelyn yhteydessä. Tämän vuoksi ei mainitulta osin katsota olevan aihetta uudelleenarviointiin Sanottu kos-

kee myös muita kuin markkinaoikeuteen keskitettäviä, tällä hetkellä Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan käsiteltäväksi kuuluvia valituksia. Viimeksi mainittujen valitusten keskittämistä yhteen yleiseen hallinto-oikeuteen (Helsingin hallinto-oikeus) on pidettävä perusteluna ottaen huomioon yhtäältä valitusten vähäinen lukumäärä sekä toisaalta niiden vaatima erityisasiantuntemus. Nykyiseen patentti- ja rekisterihallituksesta annettuun lakiin 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetulla lailla 112/2013 tehdyt muutokset voidaan siten sisällyttää sellaisinaan käsillä olevassa esityksessä ehdotettavaan uuteen lakiin Patentti- ja rekisterihallituksesta.

Muutoksenhakusäännösten osalta on kaiken kaikkiaan kysymys puhtaasti lakiteknisestä uudistuksesta. Käsillä olevalla esityksellä ei siten ole tarkoitus muuttaa miltään osin myöskään 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetuilla laeilla 112/2013 ja 113/2013 toteutettuja siirtymäajan järjestelyjä liittyen siihen, miten Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa vireille saatettavien valitusasioiden käsittely järjestetään yhtäältä valituslautakunnan sekä toisaalta markkinaoikeuden kesken siinä vaiheessa kun teollisia tekijänoikeudellisten asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen tulee voimaan (mainittujen siirtymävaiheen järjestelyiden sisälöstä ks. edellä nykytila-jakson toiseksi viimeinen kappale).

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tarkoituksena on selkeyttää Patentti- ja rekisterihallituksen ohjausjärjestelmää korvaamalla viraston johtokunta neuvottelukunnalla. Muutoksen myötä luovuttaisiin johtokunnan muodollisesta toimivallasta. Viraston yhteydessä tehtävää sidosryhmäyhteistyötä jatkettaisiin neuvottelukunnassa.

Lisäksi esityksellä selkeytettäisiin viraston organisaation lain- ja asetuksetasoisista sääntelyä siten, että toiminnan tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta vastaava pääjohtaja voisi aiempaa itsenäisemmin päättää myös viraston organisaatiosta. Muutoksella pyritään mahdollistamaan nykyiset organi-

saatorajat ylittävä toiminnan tarkastelu ja tarvittaessa tehtävien uudelleenorganisointi.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia tai vaikutuksia yritystoimintaan. Esityksen vaikutukset kohdistuvat lähinnä viranomaistoimintaan, erityisesti Patentti- ja rekisterihallituksen organisaation sääntelyyn. Muutoksen seurauksena pääjohtajan päätösvalta organisaation suhteen korostuu ja johtokunnan muodollinen päätöksenteko korvautuu neuvottelukunnassa tehtävällä sidosryhmäyhteistyöllä. Pidemmällä aikavälillä ehdotetut muutokset mahdollistavat Patentti- ja rekisterihallituksen toiminnan tehostamisen entisestään ja sitä kautta käsittelymaksujen pitämisen kohtuullisella tasolla.

5 Asian valmistelu

Esitys on laadittu työ- ja elinkeinoministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunnot valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä ja Patentti- ja rekisterihallitukselta. Kaikki lausuntopyynnössä nimetyt tahot lausuiivat esitysluonnoksen johdosta. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on pyritty huomioimaan mahdollisuuksien mukaan hallituksen esityksessä.

Valtiovarainministeriö katsoi, ettei hallintopoliittisia esteitä johtokunnan lakkauttamiselle ole, mikäli lakkauttamisen katsotaan selkeyttävän johtamis- ja ohjaamisjärjestelmää. Lisäksi lausunnossa esitettiin teknisluonteisia korjauksia, joita on otettu lakiehdotuksessa mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Oikeusministeriö piti hyväksyttävänä muutoksenhakua koskevien säännösten suhteen omaksuttua lähtökohtaa sinänsä. Oikeusministeriö kuitenkin katsoi, että mainittujen säännösten perustelut edellyttivät eräiltä osin täydentämistä. Lisäksi lausunnossa esitettiin teknisluonteisia korjauksia, joita on otettu lakiehdotuksessa mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Patentti- ja rekisterihallitus kannatti ehdotettua lakia ja asetusta, eikä virastolla ollut huomauttamista ehdotuksen sisältöön tai pe-

rusteluihin. Virasto piti tärkeänä ehdotuksen kiireellistä käsittelyä niin, että laki voisi tulla

voimaan nykyisen johtokunnan toimikauden päättyessä 1 päivänä syyskuuta 2013.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Toimiala. Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi Patenti- ja rekisterihallituksen toimiala ja hallinnollinen asema. Pykälän 1 momentissa säädetään niistä yleisistä tavoitteista, joita varten Patenti- ja rekisterihallitus on olemassa. Viraston tarkoituksena on teknisen ja taloudellisen kehityksen sekä yhteisöllisen toiminnan edistäminen Suomessa ja kansainvälisesti. Käytännössä virasto edistää tavoitteita ylläpitämiensä rekisterien ja niihin liittyvien tietopalvelujen välityksellä sekä muutoinkin suorittamalla tehtävänsä mahdollisimman asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti.

Pykälän 2 momentin mukaan virasto toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Patenti- ja rekisterihallituksen yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 11 §:ssä säädetään ministeriön yleisistä tehtävistä toimialallaan. Ministeriöt käsittelevät muun muassa toimialansa toiminta- ja taloussuunnitteluasiat, tulosohtausasiat, lainvalmisteluasiat sekä toimialansa virastoja koskevat asiat. Työ- ja elinkeinoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1024/2007) 2 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluu Patenti- ja rekisterihallitus.

2 §. Tehtävät. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin viraston tehtävistä. Patenti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yrityskiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, säätiörekisteriä ja säätiölaissa (109/1930) tarkoitettua säätiöiden valvontaa, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista ja toimineä koskevat asiat sekä tarjoaisi näihin tehtäviin liittyviä tietopalveluja. Luettelo vastaisi sisällöltään voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentin mukaan Patenti- ja rekisterihallituksen tulisi suorittaa ne selvitys-, kokeilu-, seuranta-, ja suunnittelutehtä-

vät sekä muut tehtävät, jotka työ- ja elinkeinoministeriö sille antaa tai jotka sille erikseen säädetään.

Pykälän 3 momentin valtuutussäännöksen mukaan viraston tehtävistä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Johtaminen ja ratkaisuvallta. Pykälässä säädettäisiin viraston pääjohtajan nimittämisestä, pääjohtajan tehtävistä ja toimivaltuuksista. Pääjohtajan tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä, josta on perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaisesti säädettävä laissa.

Pykälän 1 momentin mukaan pääjohtaja vastaisi viraston toiminnan kehittamisestä ja tuloksellisuudesta sekä tavoitteiden saavuttamisesta. Ministeriö tekisi tulossopimuksen viraston virkamiesjohdon kanssa ja seuraisi säännöllisesti tulossopimuksen toteutumista.

Pykälän 2 momentin mukaan pääjohtaja ratkaisee kaikki viraston ratkaistavat asiat, jollei muualla laissa toisin säädetä. Ratkaisuvallan siirtämisestä muille virkamiehille määrättäisiin viraston työjärjestyksessä.

Pykälän 3 momentin mukaan pääjohtaja päättää Patenti- ja rekisterihallituksen organisaatiosta ja vahvistaa viraston työjärjestyksen.

Pykälän 4 momentin nojalla pääjohtajalla on yksittäisiin päätöksiin liittyvä pidätysvalta, jonka turvin hän voi ottaa jo delegeimansa päätösvallan jälleen itselleen.

Pykälän 5 momentissa on valtuutussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin Patenti- ja rekisterihallituksen johtamisesta ja ratkaisuvallasta.

4 §. Kelpoisuusvaatimukset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääjohtajan kelpoisuusvaatimuksista. Pääjohtajalta edellytettäisiin ylempää korkeakoulututkintoa, tehtävän edellyttämää monipuolista kokemusta sekä käytännössä osoitettua johtamistaitoa ja johtamiskokemusta. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pitänyt asianmukaisena, että pääjohtajan kelpoisuudesta säädetään lailla (esim. PeVL 5/2008 vp). Muista virkaan ni-

mittämisen perusteista voidaan säätää valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella.

5 §. *Neuvottelukunta.* Pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksella voi olla neuvottelukunta, jonka työ- ja elinkeinoministeriö asettaa. Neuvottelukunta tukisi viraston strategista suunnittelua ja edistäisi viraston ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö asettaisi neuvottelukunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnan tehtävistä ja kokoonpanosta voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

6 §. *Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen teollisoikeudellisissa ja kaupparekisteriasioissa.* Pykälä vastaisi nykyisen patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 5 §:ää sellaisena kuin se on 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetulla lailla 112/2013 Ehdotettavan pykälän 1 momentin mukaan markkinaoikeus käsittelee ensinnäkin kaikki valitukset Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksistä patentti-, hyödyllisyysmalli-, piirimalli-, tavaramerkki- ja mallioikeusasioissa. Tämän lisäksi markkinaoikeus käsittelee myös muutoksenhaun päätöksistä, jolla on eväty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen. Valittaminen Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä markkinaoikeuteen tapahtuisi siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Poikkeuksen tästä muodostaisi pykälän 2 momentin säännös, jonka mukaan valitettaessa 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä valitus olisi tehtävä 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

7 §. *Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa.* Pykälä vastaisi nykyisen patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain 5a §:ää sellaisena kuin se on 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetulla lailla 112/2013. Ehdotettavan pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muussa kuin 6 §:ssä tarkoitettussa asiassa, saisi, jollei muualla toisin säädettäisi, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitusaika olisi tällöin 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

Edellä mainitusta poikkeuksen muodostaisivat puheena olevan pykälän 2 momentissa mainitut yritysikiinnityslaisissa tarkoitettut asiat, joiden osalta muutoksenhausta säädettäisiin erikseen.

8 §. *Muutoksenhakuoikeuden rajoitukset.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhakuoikeuden rajoituksista eräissä tapauksissa. Pykälä vastaisi nykyisen patentti- ja rekisterihallituksesta annetun n lain 5b §:ää sellaisena kuin se on 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetulla lailla 112/2013. Ehdotettava pykälä ei merkitsisi asiallisesti muutosta nykytilaan.

9 §. *Voimaantulo.* Lain 1 momentissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Pykälän 2 momentin nojalla kumottaisiin laki patentti- ja rekisterihallituksesta (575/1992). Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin selkeyden vuoksi nimenomaisesti siitä, että milloin muualla lainsäädännössä viitataan ehdotettavalla lailla kumottavaan lakiin tai sen säännöksiin tai niiden nojalla annettuun asetukseen, viittauksen on katsottava tarkoittavan ehdotettavaa lakia tai sen säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa olisi tavanomainen siirtymäsäännös Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin liittyvän muutoksenhaun osalta, jonka mukaan viraston päätökseen, joka on tehty ennen ehdotettavan lain voimaantuloa, haettaisiin muutosta noudattaen ehdotettavan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja että vasta ehdotettavan lain voimaantulon jälkeen tehtyihin Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin haettaisiin muutosta ehdotettavan lain säännöksiä noudattaen.

Kuten edellä yleisperusteluiden nykytilan arviointi-jaksossa on todettu, käsillä olevaan ehdotukseen sisältyvien muutoksenhaku-säännösten osalta on kaiken kaikkiaan kysymys puhtaasti lakiteknisestä uudistuksesta. Käsillä olevalla esityksellä ei siten ole tarkoitus muuttaa miltään osin myöskään 31 päivänä tammikuuta 2013 vahvistetuilla laeilla 112/2013 ja 113/2013 toteutettuja siirtymäajan järjestelyjä liittyen siihen, miten Patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa vireille saatettavien valitusasioiden käsittely järjestetään yhtäältä valituslautakunnan sekä toisaalta markkinaoikeuden kesken siinä vaiheessa kun teollis- ja tekijänoikeudellisten

asioiden keskittäminen markkinaoikeuteen tulee voimaan.

Pykälän 4 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin aikaisintaan 1 päivänä syyskuuta 2013.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Patentti- ja rekisterihallituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Patentti- ja rekisterihallitus edistää teknistä ja taloudellista kehitystä ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti.

Patentti- ja rekisterihallitus toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla.

2 §

Tehtävät

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, yrityskiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, säätiörekisteriä ja säätiölaissa (109/1930) tarkoitettua säätiöiden valvontaa, tilinpäätösasiakirjojen julkistamista ja toiminimeä koskevat asiat sekä tarjoaa näihin tehtäviin liittyviä tietopalveluja.

Patentti- ja rekisterihallituksen tulee suorittaa ne selvitys-, kokeilu-, seuranta-, ja suunnittelutehtävät sekä muut tehtävät, jotka työ- ja elinkeinoministeriö sille antaa tai jotka sille erikseen säädetään.

Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Johtaminen ja ratkaisuvallta

Patentti- ja rekisterihallitusta johtaa pääjohtaja, jonka nimittää valtioneuvosto. Pääjohtaja vastaa viraston toiminnan kehittamisestä ja tuloksellisuudesta sekä tavoitteiden saavuttamisesta.

Pääjohtaja ratkaisee Patentti- ja rekisterihallituksessa ratkaistavat asiat, jollei niitä ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistaviksi.

Pääjohtaja päättää Patentti- ja rekisterihallituksen organisaatiosta ja vahvistaa Patentti- ja rekisterihallituksen työjärjestyksen.

Pääjohtaja voi ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava.

Tarkempia säännöksiä johtamisesta ja ratkaisuvallasta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Kelpoisuusvaatimukset

Pääjohtajalta vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämää monipuolista kokemusta sekä käytännössä osoitettua johtamistaitoa ja johtamiskokemusta.

taikka muu tavaramerkkiä tai yhteismerkkiä koskeva asia;

6) päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen.

Valitettaessa 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä valitus on tehtävä 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

5 §

Neuvottelukunta

Patentti- ja rekisterihallituksessa voi olla neuvottelukunta, jonka tehtävänä on tukea viraston strategista suunnittelua ja edistää viraston ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä.

Neuvottelukunnan asettaa työ- ja elinkeinoministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnan kokoonpanosta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muissa asioissa

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen muussa kuin 6 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa, jollei muualla toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Muutoksen hakemisesta Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen yrityskiinnityslaissa (634/1984) tarkoitettussa asiassa säädetään erikseen.

6 §

Muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen teollisoikeudellisissa ja kaupparekisteriasioissa

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, kun:

1) päätöksellä on ratkaistu patenttihakemus tai muu patenttia koskeva asia;

2) päätöksellä on ratkaistu hakemus mallin rekisteröimisestä tai muu mallia koskeva asia;

3) päätöksellä on ratkaistu hakemus integroidun piirin piirimallin rekisteröimisestä tai muu piirimallia koskeva asia;

4) päätöksellä on ratkaistu hakemus hyödyllisyysmallin rekisteröimisestä tai muu hyödyllisyysmallia koskeva asia;

5) päätöksellä on ratkaistu hakemus tavaramerkin tai yhteismerkin rekisteröimisestä

8 §

Muutoksenhakuoikeuden rajoitukset

Joka ei säädettyssä ajassa ole tehnyt väitettä tai vaatimusta myönnetyn patentin taikka rekisteröidyn tavaramerkin tai mallin johdosta, ei saa hakea muutosta asiassa annettuun päätökseen.

Joka ei ole tehnyt vaatimusta hyödyllisyysmallin tai integroidun piirin piirimallin rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi, ei saa hakea muutosta asiassa annettuun päätökseen.

9 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Tällä lailla kumotaan patentti- ja rekisterihallituksesta annettu laki (575/1992). Jos

muussa lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin tai sen säännöksiin tai niiden nojalla annettuun asetukseen, viittauksen on katsottava tarkoittavan tätä lakia tai sen säännöksiä.

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, haetaan muutosta noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Työministeri *Lauri Ihalainen*

Liite
Asetusluonnos

Valtioneuvoston asetus

patentti- ja rekisterihallituksesta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 2013

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n 4 momentin, 3 §:n 5 momentin ja 5 §:n 2 momentin sekä valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin niistä on valtion virkamieslain 8 §:n 2 momentti laissa 281/2000:

1 §

Tehtävät

Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on toimialansa lainsäädännön toimeenpano- ja valvontatehtävien lisäksi:

- 1) edistää uutta ja kasvaa yritystoimintaa;
- 2) edistää yritysten tunnusmerkkien ja keksintöjen suojaa;
- 3) edistää yhdistys- ja säätiötoimintaa;
- 4) tuottaa yritys- ja yhteisötietoja koko yhteiskunnan käyttöön;
- 5) kehittää säätiövalvonnan menettelytapoja;
- 6) tuottaa asiantuntijapalveluita työ- ja elinkeinoministeriölle sekä muille ministeriöille ja viranomaisille;
- 7) tuottaa alansa viestintä- ja neuvontapalveluja;
- 8) osallistua kansainväliseen yhteistyöhön ja tietojenvaihtoon.

2 §

Neuvottelukunta

Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään 12 muuta jäsentä, jotka edustavat ministeriöitä ja muita viranomaisia sekä viraston keskeisiä sidosryhmiä. Lisäksi neuvottelukunnassa on viras-

ton pääjohtaja ja henkilöstön edustaja. Kullekin jäsenelle on määrättävä henkilökohtainen varajäsen.

3 §

Henkilöstön nimittäminen ja ottaminen

Pääjohtaja nimittää välittömässä alaisuudessaan toimivan toimintayksikön päällikön. Muut virkamiehet nimittää ja työsopimussuhteisen henkilöstön ottaa pääjohtaja, jollei työjärjestyksessä toisin määrätä.

4 §

Kelpoisuusvaatimukset

Välittömästi pääjohtajan alaisen toimintayksikön päälliköltä vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto, hyvää perehtyneisyyttä viran tehtäväalaa ja käytännössä osoitettua johtamistaitoa.

5 §

Sijaisten määrääminen

Pääjohtajan ollessa estynyt hänen sijaisenaan toimii pääjohtajan määräämä virkamies.

Muun henkilöstön sijaisista määrätään työjärjestyksessä.

6 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta.

Helsingissä päivänä kuuta 2013

Työministeri *Lauri Ihalainen*

Ylitarkastaja Mika Kotala